

Slovarček pogostih izrazov

GASTROENTEROLOGIJA

- **AKUTNI ABDOMEN** – Predstavlja hitro in nenadno hudo bolečino v trebuhu, ki je lahko omejena na del trebuha ali pa razširjena po celotnem trebuhu. Pogosto akutni abdomen spremljajo bruhanje in napete trebušne mišice. Simptomi tako prizadenejo bolnika, da potrebuje takojšnjo zdravniško oskrbo.
- **ANOREKSIJA** – Motnja hranjenja, pri kateri oseba zaužije bistveno premalo hrane, da bi lahko zadovoljila potrebe telesa po energiji in hranilih. To vodi v hujšanje in v izpostavljenost mnogim boleznim.
- **ANTACIDI** – Zdravila brez recepta, ki neposredno nevtralizirajo kislost želodčnega soka.
- **BULIMIJA** – Motnja hranjenja, za katero je značilno, da po hranjenju (lahko tudi prekomernem) oseba hrano na silo izbruha. To vodi v hujšanje in izpostavljenost mnogim boleznim. Pogosto bruhanje lahko povzroča resne poškodbe požiralnika.
- **CRP** – C-reaktivni protein (CRP) nastaja v jetrih kot odziv na vnetje v telesu. Določamo njegovo količino v krvi, pomaga pa nam pri diagnosticiranju akutnih in kroničnih vnetnih obolenj. Pojavi se že v akutni fazi raznih bolezni. Povišan je pri akutnih in kroničnih vnetjih, tumorjih, avtoimunskih obolenjih in pri raznih organskih boleznih, kot sta srčni infarkt ali tromboza. Napoveduje resnost bolezni ali okužbe (višja vrednost pomeni hujše vnetje). Pri bakterijskih vnetjih je pogosteje višji kot pri virusnih.
- **DISFAGIJA** – Motnja požiranja zaradi različnih vzrokov. Disfagija z bolečino je odinofagija.
- **DISPEPSIJA** – Pomeni dobesedno težavna prebava. Lahko gre za občutek nelagodja, napenjanja, občutek polnosti po jedi, slabost, bruhanje, spahovanje, zgago, zatekanje želodčne vsebine v usta. Vzroki so mnoge bolezni ali stanja v zgornjih prebavilih. Če odkrijemo vzrok dispepsije, govorimo o organski dispepsiji, če organskega vzroka ne odkrijemo, govorimo o funkcionalni dispepsiji.
- **DIVERTIKLI** – So žepki črevesne stene, najpogosteje so prisotni v debelem črevesju, lahko pa tudi v drugih delih prebavne cevi, vendar redkeje. Vnetje divertiklov imenujemo divertikulitis.
- **DRISKA/DIAREJA** – Driska ali diareja je pogosto (3- ali večkrat na dan oz. pogosteje kot običajno) iztrebljanje tekočega blata, najpogosteje zaradi virusnih okužb (redkeje bakterijskih), kroničnih vnetnih črevesnih bolezni, sindroma razdražljivega črevesa in imunske netolerance ali slabe prebavljivosti določenih hranil (celiakija, intoleranca laktoze).
- **EPIGASTRIJ** – Zgornji del trebuha, imenovan tudi žlička. Tu je najpogosteje prisotna bolečina pri gastritisu (vneti sluznici želodca).
- **ERADIKACIJA** – Izkoreninjenje povzročitelja nalezljivih bolezni.
- **EZOFAGITIS** – Vnetje sluznice požiralnika, najpogosteje nastane zaradi vračanja kisline iz želodca v požiralnik.
- **GASTRITIS** – Vnetje sluznice želodca, ki se lahko pojavi zaradi bakterijske okužbe, uživanja določene hrane, alkohola, zdravil ali zaradi drugih bolezni prebavil.
- **GASTROSKOPIJA ali EZOGASTRODUODENOSKOPIJA** – Preiskava požiralnika, želodca in dvanajstnika s tankim instrumentom (ki se uvede skozi usta in požiralnik v želodec in dvanajstnik) z majhno kamero za pregled sluznice želodca in dvanajstnika. Po potrebi se odvzamejo vzorci s pomočjo biopsijskih kleščic za diagnostiko (ocena stopnje vnetja, vrste tumorja, okužbe s *Helicobacter pylori* ...).
- **GERB** – Okrajšava za gastroezofagealno refluksno bolezen, pri kateri se kislina iz želodca, predvsem v ležečem položaju ob polnem želodcu, vrača v požiralnik, lahko vse do ust. Značilni simptomi so zgaga in bolečina pri požiranju, lahko pa se pojavijo tudi hripavost, kašelj in bolečine v prsnem košu, ki so podobne bolečinam zaradi težav s srcem.
- **H2-ANTAGONISTI** – Zdravila na recept ali brez recepta, ki zmanjšujejo izločanje želodčne kisline, imajo krajši učinek kot zaviralci protonske črpalke, uporabljajo se do dvakrat na dan in so primerna za lajšanje blažjih simptomov.
- **HELICOBACTER PYLORI (HP)** – Bakterija, ki povzroča vnetje želodčne sluznice in jo zdravimo s kombinacijo antibiotikov.
- **HEMATEMEZA** – Bruhanje sveže krvi, običajno kot posledica akutne krvavitve iz požiralnika ali želodca.
- **HEMOHEZIJA ali HEMATOHEZIJA** – Odvajanje svetlordečega blata, ki je navadno znak krvavitve iz spodnjega prebavnega trakta.
- **HEMOROIDI** – So razširjene žile v analnem kanalu. Ločimo notranje in zunanje. Težave povzročajo, če otečejo oz. se vnamejo.

- **HEMOSTAZA** – Zaustavitev krvavitve iz krvaveče žile.
- **HIATALNA HERNIJA (KILA)** – Zdrs zgornjega dela želodca, poleg požiralnika, skozi odprtino (hiatus) v trebušni preponi v prsni koš.
- **ILEUS** – Odsotnost peristaltike (periodičnih enosmernih gibov) črevesja zaradi mnogih vzrokov. Vodi v zaprtje, ki lahko povzroči okužbo, odmrtnje dela črevesja in posledično perforacijo (predrtje) črevesja.
- **KAHEKSIJA** – Podhranjenost kot posledica nenamernega hujšanja, ki vključuje izgubo telesne, predvsem mišične mase. Pojavlja se ob dolgotrajnih vnetnih stanjih in značilno ob rakavih boleznih.
- **KOLONOSKOPIJA** – Preiskava debelega črevesja, pri kateri zdravnik z endoskopom pregleda celotno debelo črevo. Endoskop je tanka upogljiva cev, sestavljena iz optičnih vlaken, po katerih se slika notranjosti črevesja prenaša na zaslon.
- **KONSTIPACIJA (ZAPRTOST)** – Iztrebljanje blata manj kot trikrat na teden, lahko traja dalj časa, blato je trše konsistence, lahko je prisoten občutek nepopolnega izpraznjenja.
- **KRONIČNA VNETHNA ČREVESNA BOLEZEN (KVČB)** – Dolgotrajno vnetje sluznice prebavil (ulcerozni kolitis, Chronova bolezen). KVČB povzroča mnogo neprijetnih simptomov (bolečine) in zdravstvenih težav (hujšanje, krvavitve črevesja, zaprtje, predrtje črevesja ...).
- **KKS** – Kompletna krvna slika daje podatke o številu rdečih krvnih celic (eritrocitov), belih krvnih celic (levkocitov) in krvnih ploščic (trombocitov). Analiza je namenjena oceni splošnega zdravstvenega stanja, izključevanju ali potrditvi številnih bolezni.
- **MALABSORPCIJA** – Nezadosten prehod hranil skozi sluznico črevesja zaradi različnih vzrokov. Vpliva lahko na rast, razvoj in lahko vodi do različnih obolenj. Vzroki so lahko kroničen pankreatitis (vnetje trebušne slinavke), laktozna intoleranca, celiakija, cistična fibroza, kronične vnetne črevesne bolezni ...
- **MELENA** – Blato črne barve, z izrazito neprijetnim vonjem, ki se pojavi kot posledica krvavitve v zgornjih prebavilih. Nakazuje na resno bolezen.
- **OBSTIPACIJA** – Nezmožnost odvajanja blata ali črevesnih plinov kot posledica številnih stanj ali bolezni.
- **PRIKRITA KRVAVITEV** – Krvavitve v blatu, ki ni vidna s prostim očesom, vendar jo dokažemo z analizo vzorcev blata. To je pomembna preiskava pri zgodnjem odkrivanju in preprečevanju raka debelega črevesa, saj tumorji prebavil pogosto bolj ali manj krvavijo.
- **POLIP** – Je izrastlina, ki nastane na sluznici in štrli iz stene v lumen.
- **POLIPEKTOMIJA** – Endoskopska odstranitev polipa.
- **PHD** – PHD ali patohistološka diagnoza pomeni analizo odvzetih vzorcev tkiva (npr. med gastroskopijo ali kolonoskopijo) za namen dokončne postavitve diagnoze.
- **SR-SEDIMENTACIJA** – Laboratorijska preiskava krvi, s katero izmerimo hitrost usedanja rdečih krvnih celic (eritrocitov) na dno epruvete. Pri številnih boleznih, ki v telesu povzročajo vnetje, je čas usedanja lahko podaljšan.
- **TROJNO ZDRAVLJENJE/TROJNA TERAPIJA** – Ime za zdravljenje, ki je sestavljeno iz kombinacije treh zdravil (npr. dva različna antibiotika in en zaviralec protonske črpalke) za zdravljenje okužbe sluznice želodca z bakterijo *Helicobacter pylori*.
- **ULKUS** – Rana, razjeda na sluznici prebavil. Najpogosteje se pojavi v želodcu ali dvanajstniku kot posledica delovanja želodčne kisline, toksičnega učinka zdravil in okužbe s *Helicobacter pylori*.
- **VARICE POŽIRALNIKA IN ŽELODCA** – Žile (vene) pod sluznico požiralnika, ki so običajno posledica portalne hipertenzije, ki nastane kot posledica jetrne okvare, ciroze ali hepatitisa. Lahko obilno krvavijo in so najpogosteje prisotne pri bolnikih z alkoholno okvaro jeter.
- **ZAVIRALCI PROTONSKE ČRPALKE** – Zdravila, ki ustavijo izločanje želodčne kisline v celicah želodca, imajo daljši in močnejši učinek kot antacidi in H2-antagonisti, običajno se jemljejo enkrat na dan.
- **ZGAGA** – Pekoč občutek v spodnjem delu prsnega koša, običajno za prsnico, lahko pa tudi s kislim okusom v ustih, ki nastane zaradi vračanja kisline iz želodca v požiralnik.

Avtorja: **Nejc Halas**, dr. med., specialist družinske medicine, in **mag. Dejan Majc**, dr. med., specialist internist

www.lek.si | Lek farmacevtska družba d.d., Verovškova 57, 1526 Ljubljana, Slovenija